

Un petit village sur la colline...

Peu de temps avant l'époque où un artiste étrusque anonyme ciselait le bracelet que vous avez vu à la page précédente, un petit village s'élevait sur une colline, à quelques lieues de l'embouchure du Tibre. Il est peu probable que les artisans étrusques en aient jamais entendu parler, car ce village était loin de l'Étrurie et n'avait d'ailleurs, par lui-même, aucune importance. Cependant, avec le temps, ce modeste village, Albe-la-Longue, allait faire partie d'une des villes les plus puissantes du monde : Rome.

Quand leur ville commença à prendre de l'importance, les Romains, un peu honteux de son humble origine, lui inventèrent un passé plus romantique. Ainsi naquit la légende : deux frères jumeaux, fils de Mars et descendants d'Énée le Troyen, abandonnés par leur oncle, roi d'Albe, auraient été élevés par une louve. Devenus hommes, ils commencèrent à élever les murs de Rome, mais une querelle éclata entre eux. Romulus tua Remus et devint roi de Rome.

Selon la tradition, Rome fut fondée en 753 avant J.-C. Six rois succédèrent à Romulus. Ce fut d'abord un Sabin : Numa Pompilius, puis un Latin : Tullus Hostilius, ensuite un autre Sabin : Ancus Martius. Vinrent ensuite trois rois étrusques : Tarquin l'Ancien, Servius Tullius et Tarquin le Superbe. Ce qui est peut-être le plus intéressant à retenir de cette tradition, c'est que les Romains n'étaient pas de purs Latins, mais qu'ils descendaient à la fois des Latins, des Étrusques et des Sabins. Les événements les plus marquants de l'histoire primitive de Rome

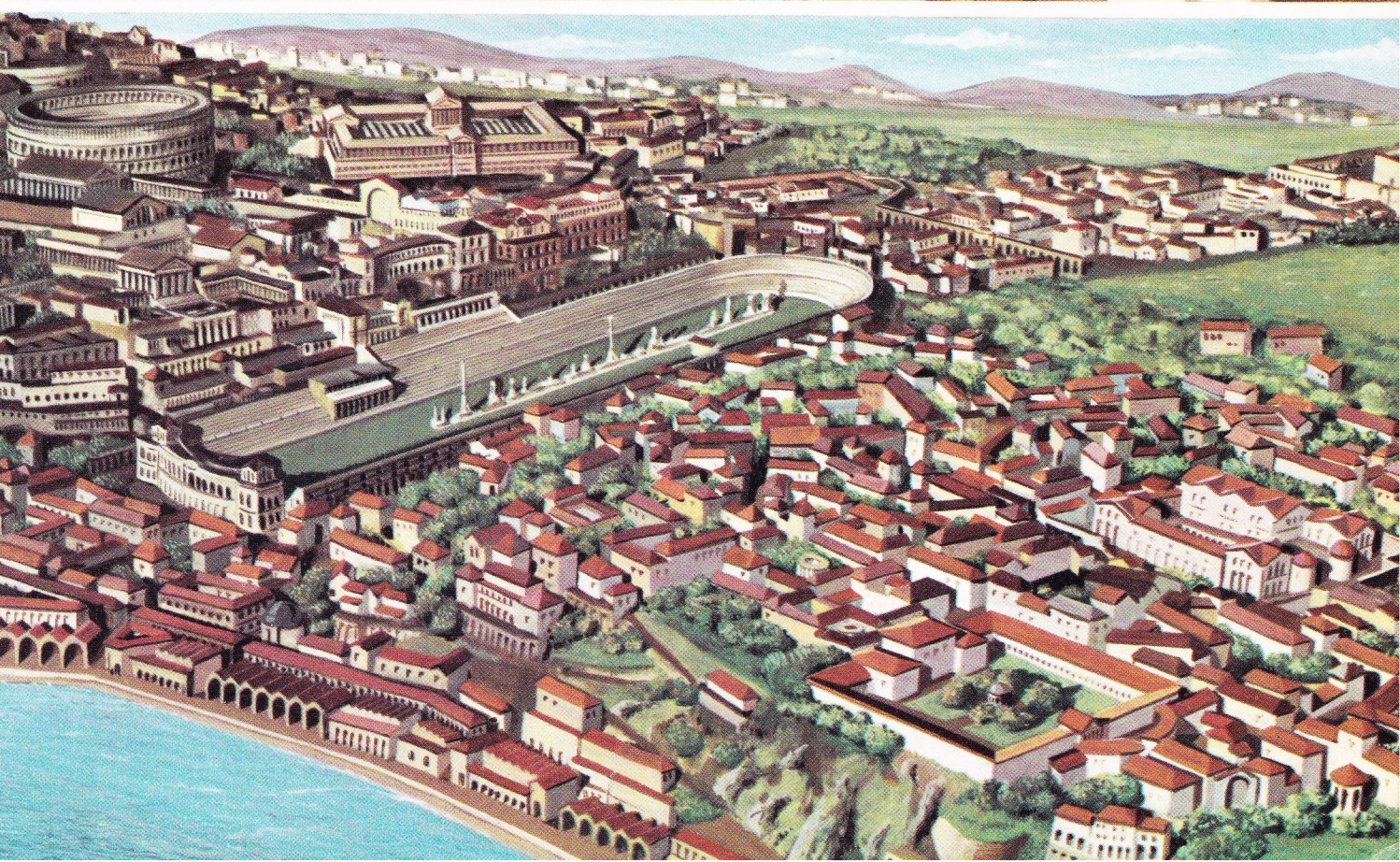
sont : la fondation du port d'Ostie près de l'embouchure du Tibre, sous Ancus Marcius; la construction du Capitole, du Forum et du Circus Maximus, sous Tarquin l'Ancien; l'érection d'une enceinte fortifiée autour de Rome, sous Servius Tullius.

L'année 509 avant J.-C. vit la fin de la royauté. Tarquin le Superbe fut contraint de s'exiler et la république fut proclamée. Le déclin de Tarquin est dû, en partie, à la conduite scandaleuse de son fils Sextus, et en partie aux tentatives du roi pour brimer le pouvoir des patriciens ou nobles. La ville était, en effet, divisée en deux classes de citoyens : les patriciens qui avaient le monopole des droits politiques, et les plébéiens qui n'en avaient aucun. La proclamation de la république ne fit rien pour aplanir les difficultés qui séparaient ces partis, et il fallut presque deux siècles de lutte féroce pour que les plébéiens obtiennent des droits égaux à ceux des patriciens.

Cependant, ces luttes intestines et les invasions auxquelles il fallait faire face n'empêchaient pas les Romains de se lancer à la conquête des pays voisins. Rome connut parfois l'invasion : en 390 avant J.-C. elle fut prise et saccagée par les Gaulois, mais en 338, elle avait reconquis une telle puissance que toute l'Italie au sud de l'Arno lui appartenait.

En haut : vue du Forum, qui fut à la fois marché, place publique et centre de réunions politiques. Ici furent jugés les grands procès, ici les orateurs en renom ont soulevé les foules.

En bas : vue panoramique de la ville. Dans l'angle supérieur gauche, le Colisée, immense amphithéâtre où avaient lieu les combats des gladiateurs. Chef-d'œuvre de l'architecture romaine, c'est aussi le symbole de la puissance des Romains. Au centre, le Circus Maximus, long de 600 mètres et qui pouvait recevoir 385.000 spectateurs. A l'avant-plan le mont Aventin, une des sept collines de Rome.

DE GROEI VAN EEN

WERELDSTAD

Niet lang voordat de een of andere langvergeten Etruskische metaalbewerker de gouden armband vervaardigde die op de voorgaande bladzijde is afgebeeld, ontstond een klein dorp, op een heuvel die ongeveer zevenentwintig kilometer van de Tibermonding ligt. Heel waarschijnlijk heeft de Etruskische ambachtsman er nooit van gehoord, want het lag juist buiten de grenzen van Etrurië en had hoegenaamd geen enkel belang. En toch zou in de loop der tijden dat kleine dorp een gedeelte worden van één der machtigste steden van de wereld: Rome.

Toen Rome steeds belangrijker werd, begonnen de Romeinen zich min of meer beschaamd te voelen over de nederige oorsprong van hun stad en dichtte men haar een meer romantisch verleden toe. In die tijd onstond de legende van de tweelingbroeders Romulus en Remus, zonen van Mars en afstammelingen van de Trojaanse krijger Aeneas, die als zuigelingen zouden zijn achtergelaten en door een wijfjeswolf werden grootgebracht. Toen ze volwassen waren, zo gaat het verhaal verder, begonnen ze de muren van Rome te bouwen. Maar er brak twist tussen hen uit. Remus werd vermoord, maar Romulus werd de eerste koning van Rome. Volgens de traditie vond de stichting van Rome plaats op 21 april 753 vóór Christus. Zes andere koningen volgden Romulus op. De eerste opvolger, Numa Pompilius, was een Sabijn, de tweede een Latijn, Tullus Hostilius, de derde weer een Sabijn, Ancus Marcius. De volgende drie koningen van Rome waren Etrusken: Tarquinius de Oude, Servius Tullius en Tarquinius de Trotse.

Niemand kan beweren, dat deze koningen (met Romulus als mogelijke uitzondering) niet echt hebben bestaan. Maar ze zijn zeker legendarische figuren in deze zin, dat het zeer moeilijk is om in de verhalen over hen de feiten van de fantasieën te scheiden. Misschien zijn de namen van de volkeren waartoe ze zouden hebben behoord, wel het interessantste dat we over hen weten. Het is immers zeker dat de Romeinen geen zuivere Latijnen waren, maar dat ze zich met de Etrusken en de Sabijnen

vermengden. De Sabijnen woonden in de centrale Apennijnen, ten oosten van Rome.

Men zegt, dat de merkwaardigste gebeurtenissen uit de tijd van de legendarische koningen waren: de aanleg van de haven Ostia, nabij de monding van de Tiber, onder Ancus Marcius; de bouw van het Capitool, het Forum en het Circus Maximus onder Tarquinius de Oude; en de aanleg van de vestingwerken rond Rome onder Servius Tullius. Het koninkrijk eindigde in 509 vóór Christus, toen Tarquinius de Trotse verbannen werd en de Romeinse republiek werd uitgeroepen. De val van Tarquinius had twee belangrijke oorzaken: het schandelijk gedrag van zijn zoon Sextus en zijn poging om de macht van de patriciërs, de Romeinse leidende klasse, te beteugelen.

Hoewel we over vele punten uit de vroegste geschiedenis van Rome lang niet zeker zijn, weten we zeker dat de stad reeds machtig was op het ogenblik, dat de republiek tot stand kwam. Toch heerste er in de stad Rome zelf grote onenigheid. Sedert de vroegste tijden immers waren de burgers van Rome in twee groepen verdeeld: de patriciërs, die het monopolie hadden van de politieke rechten, en de plebejers, die geen enkel recht bezaten. Bij het uitroepen van de republiek werd niets gedaan om een zekere gelijkheid te verwezenlijken. De republiek verhoogde zelfs nog de macht van de patriciërs, want de twee consuls die jaarlijks werden gekozen om in de plaats van de verbannen koning te regeren, werden alleen uit hun rangen benoemd. Bijna tweehonderd jaar hevige strijd was nodig om de plebejers van gelijke rechten te verzekeren.

En toch kon Rome, terwijl deze binnenlandse strijd woedde, niet slechts vreemde invallers terugslaan, maar zelfs op veroveringstochten uittrekken. Eén van de grootste tegenslagen uit de Romeinse geschiedenis vond plaats in het jaar 390 vóór Christus, toen de binnenvallende Galliërs erin slaagden, Rome te veroveren en te plunderen. Maar omstreeks 338 vóór Christus hadden de Romeinen zich vrijwel geheel hersteld: ze bezetten toen het hele Italiaanse vasteland ten zuiden van de Arno.

Boven: Het Forum, de openbare vergaderplaats, tevens het gerechtelijk centrum van het oude Rome. **Onder:** Panorama van de stad Rome.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.